

SO SÁNH NHỮNG HÀNH ĐỘNG CỦA MỸ VÀ NGA TRONG CUỘC CHIẾN CHỐNG KHỦNG BỐ HIỆN NAY

Ths. Trần Bách Hiếu, Đặng Ngọc Đông, Phạm Thị Hiền

Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn

Có thể thấy trong cuộc chiến chống khủng bố đang diễn ra hiện nay, cả Mỹ và Nga đã đều là hai quốc gia đi đầu mạnh mẽ trong việc tham gia các tổ chức an ninh quốc tế, thành lập các cơ quan, trung tâm chống khủng bố trong nước, tham gia các hội nghị về chống khủng bố và cuối cùng là thực thi các hành động quân sự của riêng mình... với mục tiêu chung là nhằm tiêu diệt các băng nhóm, tổ chức khủng bố đang đe dọa đến hòa bình, an ninh của chính mình và toàn thế giới. Hình thức biểu hiện là thế nhưng khi xét về bản chất, chúng ta sẽ thấy được những điểm tương đồng và khác biệt trong những hành động thực tiễn của hai nước này.

1. Những điểm tương đồng qua những hành động thực tiễn trong cuộc chiến chống khủng bố của Mỹ và Nga

Hoạt động chống khủng bố của cả Mỹ và Nga đều nhằm mục tiêu đảm bảo an ninh quốc gia để hướng tới sự phát triển lâu dài. Cả hai nước đều đưa ra những hành động, quan điểm và các văn bản hướng đến các đối tượng có nguy cơ gây phương hại đến sự ổn

định của hai nước, đặc biệt là các tổ chức khủng bố. Cho dù có vì lợi ích nào đi chăng nữa thì cả Mỹ và Nga đều cần đảm bảo được mục tiêu giữ vững an ninh, tạo sự ổn định trong nước, khu vực cũng như quốc tế, làm tiền đề cho sự phát triển của quốc gia và thể hiện vai trò của chính phủ mình đối với sự tín nhiệm của công dân mỗi nước.

Trong vấn đề hợp tác chống khủng bố, xét về tổng thể, sau vụ khủng bố 11/09/2001 nhằm vào nước Mỹ, hai cường quốc đi đầu trong việc chống khủng bố là Mỹ và Nga đã có nhiều hoạt động hợp tác với nhau. Thông qua những tuyên bố và qua những hội nghị an ninh, hai nước đã tiến hành trao đổi thông tin về Al - Qaeda và các nhóm khủng bố khác, cũng như hợp tác cùng ngăn chặn bọn khủng bố sở hữu các loại vũ khí hủy diệt hàng loạt. Hai nước cũng đã đưa ra nhiều biện pháp, sáng kiến chống khủng bố như: Đóng băng tài sản các tổ chức hay cá nhân bị nghi ngờ có dính líu đến khủng bố; Viện trợ tài chính cho các nước tham gia chống khủng bố; Tăng cường hợp tác cảnh sát quốc tế và

cộng tác giữa các cơ quan tình báo. Có thể nói những điều này dường như là tất yếu trong bối cảnh toàn cầu hóa như hiện nay vì một quốc gia không thể tự mình giải quyết được mọi vấn đề đặc biệt là vấn đề mang tính toàn cầu, quốc tế nếu không có sự hợp tác. Chính vì vậy, sự hợp tác là rất quan trọng trong bối cảnh khủng bố và chủ nghĩa khủng bố đang lan rộng trên thế giới như hiện nay.

Trong vấn đề hoạt động tình báo, ngoài việc hợp tác chung trong chia sẻ một số thông tin tình báo thì việc chia sẻ đó vẫn còn bị giới hạn khá nhiều bởi cả phía phương Tây và cơ quan mật vụ Nga. Cả hai quốc gia Mỹ và Nga khi hợp tác đều có những hành động “thăm dò” lẫn nhau, thể hiện qua việc gài gián điệp của mình vào các cơ quan an ninh của nhau. Điều này có thể giải thích trên khía cạnh khác biệt về lợi ích. Cả Mỹ và Nga đều theo đuổi những lợi ích của riêng mình trong khi thực hiện những hành động chống khủng bố. Trước khi có thể hợp tác, Nga cần nắm được các thông tin về hành động cũng như chính sách của Mỹ và ngược lại Mỹ cũng vậy. Việc thăm dò lẫn nhau nhằm tránh tình trạng thụ động khi hợp tác cũng như giảm thiểu tới mức tốt nhất việc thiếu thông tin chính xác dẫn đến hành động, quyết định sai lầm, từ đó đánh mất lợi ích. Đây vẫn là vấn đề “nhạy cảm” mà cả hai nước thường tránh nói đến trực tiếp, và thường tự ngầm gài gián điệp lẫn nhau.

Ngoài những lý do bất đồng về cuộc chiến tại Iraq, kế hoạch phòng thủ tên lửa thì việc cả Nga và Mỹ phát hiện hoặc bắt được gián điệp của nhau cũng đã làm quan hệ giữa Nga và Mỹ đôi lúc bị đình trệ và xấu đi.

Về kết quả thực hiện các hành động, những diễn biến trong thời gian qua ở cả hai nước đang chứng minh một điều rằng: Những cố gắng trong hành động chống khủng bố của cả hai phía chưa đem lại nhiều kết quả so với những nỗ lực mà họ bỏ ra. Cả phía Nga và Mỹ đều đang sa lầy và gặp trực trặc ở những vùng đất mà họ có hành động quân sự, cụ thể với Nga là Chechnya và Mỹ là Afghanistan, Iraq. Trong hơn một thập niên qua, Nga đã phải chiến đấu dai dẳng với các cuộc nổi dậy của chủ nghĩa khủng bố trong nước. Các nhà chức trách Nga đã thông qua rộng rãi các luật về chống khủng bố, thành lập và sửa đổi các tổ chức chịu trách nhiệm về chống khủng bố, và sắp xếp hợp lý các chiến lược cũng như các hoạt động chống khủng bố. Theo báo cáo của chính phủ, các vấn đề khủng bố ở Nga cuối cùng đã giảm đi, và cuộc chiến trên mặt trận chống ly khai cuối cùng đã giành thắng lợi. Tuy nhiên, trên những trang tin tức hàng ngày, các cuộc đụng độ của các tay súng với lực lượng an ninh của Nga lại làm tăng thêm mối nghi ngờ nghiêm trọng về những tuyên bố chính thức đó. Mặc dù cuộc sống ở Chechnya có dấu hiệu bình thường, nhưng tình hình an ninh, chính trị,

kinh tế và các vấn đề xã hội vẫn còn khá căng thẳng, đặc biệt là ở khu vực Bắc Caucasus.

Bất chấp những nỗ lực đáng kể nhằm cải thiện năng lực chống khủng bố của Nga, lực lượng an ninh và cơ quan thực thi pháp luật của Nga đã không thể ngăn ngừa hoặc đáp ứng đầy đủ cho bất kỳ một cuộc tấn công khủng bố lớn nào. Không hề có sự suy giảm đều đặn về số lượng các hành động

khủng bố (xem 2 bảng phía dưới). Việc phát hiện ra các âm mưu cũng như các phần tử tội phạm khủng bố đạt được 10 - 20% trong số tất cả các cuộc tấn công, nhưng trong đó có đến 80 - 90% các hoạt động tấn công khủng bố đã đạt được mục đích. Và rõ ràng là các phần tử khủng bố đã đạt được mục đích nhiều hơn từ 6 - 8 lần so với hiệu quả của các biện pháp chống khủng bố của Nga.

Bảng 1: Khủng bố ở Nga giai đoạn 1997-2001

	<i>Số lượng các cuộc tấn công khủng bố trong năm</i>					<i>Số lượng điều tra tội phạm khủng bố trong năm</i>				
	Năm	1997	1998	1999	2000	2001	1997	1998	1999	2000
Tổng số	544	2097	3557	4563	5849	419	402	555	860	761

Nguồn: Dolgova 2002.¹

Bảng 2: Khủng bố ở Nga giai đoạn 2003-2007

	<i>Số lượng các cuộc tấn công khủng bố trong năm</i>					<i>Số lượng điều tra tội phạm khủng bố trong năm</i>				
	Năm	2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006
Tổng số	8864	9523	5438	1781	759	1193	1688	1439	1068	661

Nguồn: Bộ Nội vụ Nga - <http://mvd.ru/>²

¹ Dẫn theo: Mariya Y. Omelicheva, *Russia's Counterterrorism Policy: Variations on an Imperial Theme*, pp. 8, đăng trên http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php?option=com_rokzine&view=article&id=70

² Nt.

Vậy điều gì có thể giải thích sự thiếu thành công của chiến lược chống khủng bố của Điện Kremlin? Tại sao, ở phần cuối của cuộc chiến chống khủng bố và hoạt động tại Chechnya, khủng bố và các cuộc tấn công du kích lại lan rộng vào các phần ở khu vực phía Nam của Nga mà trước đó khu vực này không bị ảnh hưởng bởi khủng bố? Việc thiếu một chương trình toàn diện về chống khủng bố và việc sử dụng vũ lực quá mức như một phương tiện chính của cuộc chiến chống khủng bố đã làm thất bại những nỗ lực của Nga nhằm hạn chế sự lớn mạnh của chủ nghĩa khủng bố. Thêm vào đó, các biện pháp thường xuyên không đủ năng lực cũng đã cản trở hiệu quả chống chủ nghĩa khủng bố của Nga.

Cuộc chiến “bảo vệ nước Mỹ” khởi đầu từ năm 2001 với cuộc chiến tại Afghanistan mà mục tiêu là tổ chức khủng bố Taliban. Cho tới nay cuộc chiến này vẫn đang tiếp tục diễn ra nhằm triệt tiêu các khu vực ẩn náu, tiêu diệt các phiến quân Taliban, ngăn chặn sự hợp tác giữa Taliban và Al - Qaeda. Sau cuộc chiến Afghanistan, Tổng thống Bush tiếp tục phát động cuộc chiến chống Iraq, nhằm lật đổ chính quyền phản động Saddam Hussien bị tình nghi là phát triển vũ khí hạt nhân đe dọa an ninh Mỹ và thế giới, cùng với việc hậu thuẫn cho tổ chức khủng bố Al - Qaeda. Đến Tổng thống B.Obama, chống khủng bố tại Iraq vẫn được tiếp tục. Vào tháng 01/2007, ông đề xuất kế hoạch “Chiến tranh Iraq leo thang năm 2007”. Trong bài

phát biểu giới thiệu các dự luật của Thượng viện, Obama đưa ra việc bố trí lại các lực lượng của Mỹ theo từng giai đoạn ở Iraq³. Tuy nhiên, trong cuộc chiến dai dẳng này, cũng giống Nga, Mỹ đã gặp không ít những khó khăn. Hàng ngàn tỷ USD đã bị tiêu tốn trong cuộc chiến chống khủng bố, con số thương vong của nước Mỹ lên tới hàng ngàn người. Chỉ tính riêng dưới thời Tổng thống G. Bush, chi phí cho các cuộc chiến tại Afghanistan và Iraq cũng đã rất lớn. “*Ngoài thiệt mạng hơn 4.000 binh lính, hàng vạn người khác bị thương, Mỹ cũng đổ vào hai chiến trường này số ngân sách khổng lồ. Một báo cáo của Văn phòng Ngân sách Quốc hội Mỹ (CBO) ngày 09/09 cho thấy các nghị sỹ nước này đã phê chuẩn chi tổng cộng 858 tỷ USD cho cuộc chiến chống khủng bố tại Afghanistan và Iraq. Theo báo cáo trên, số tiền Mỹ chi cho cuộc chiến trong tài khóa 2008 (tính đến 30/09) ở mức cao kỷ lục 186 tỷ USD, tăng hơn nhiều mức chi 171 tỷ USD của tài khóa năm 2007*”⁴. Mặt khác, dù đã nhiều lần tổ chức các cuộc tấn công quy mô lớn vào sào huyệt của lực lượng khủng bố nhưng các tổ chức khủng bố chính vẫn chưa bị tiêu diệt. “*Một trong những hậu quả chống khủng bố của Mỹ và các nước đồng minh của Mỹ tại khu vực Trung Đông như Iraq, Afghanistan... là: Iraq đã biến thành mảnh đất mới của chủ nghĩa khủng bố, chủ*

³ Amy Zalman, Ph. D., *Obama on terrorism*, <http://terrorism.about.com/od/issuestrends/a/BarackObama.htm>

⁴ *Với cam đồng minh sau 8 năm chống khủng bố*, <http://vnweblogs.com/print/2736/91772>

ngành khủng bố tiếp tục tổ chức các hoạt động nhằm vào Mỹ và các nước đồng minh của Mỹ trên thế giới, Taliban và Al - Qaeda đang chấn chỉnh lại. Cùng với việc vai trò của bộ phận lãnh đạo chớp bu của Al - Qaeda suy yếu đi thì ngày càng có nhiều tổ chức khủng bố ngoại vi trở thành chủ lực phát động các đợt khủng bố. Chủ nghĩa khủng bố đã nảy sinh rất nhiều khuynh hướng mới, khiến cả thế giới đứng trước nguy cơ hiện thực về khủng bố với quy mô ngày càng lớn.”⁵

2. Những điểm khác biệt qua những hành động thực tiễn trong cuộc chiến chống khủng bố của Mỹ và Nga

Điểm khác biệt đầu tiên trong hành động thực tiễn của Mỹ và Nga được thể hiện ở mục đích tham gia các tổ chức chống khủng bố.

Nga tham gia nhằm lôi kéo các đồng minh về chính trị trên trường quốc tế, tranh thủ sự ủng hộ của thế giới trong cuộc chiến chống ly khai. Trong vấn đề chống khủng bố, xuất phát từ nguyên nhân chống khủng bố của mình chủ yếu là vấn đề ly khai dân tộc, Nga cần tiếng nói ủng hộ của quốc tế để “dễ bề hành động” và tránh sự chỉ trích của cộng đồng quốc tế. Ngược lại, Mỹ muốn tham gia để bành trướng thế lực, lôi kéo các đồng minh không chỉ về chính trị mà còn cả về quân sự, thành lập ra các liên minh quân sự..., đôi khi Mỹ dùng “chiêu bài” chống

khủng bố để thực hiện những mưu đồ bành trướng thế lực nhằm đạt được những lợi ích của mình. Mặt khác, mục đích của Mỹ còn là để chống lại sự phản đối của nhân dân về việc đưa quân đến lãnh thổ các nước khác. Điều này có thể thấy rõ qua những hành động quân sự của Mỹ ở Iraq và Afghanistan...

Điểm khác biệt thứ hai là về chi phí đầu tư cho các hoạt động chống khủng bố của cả hai nước.

Sau sự kiện 11 tháng 9, chống khủng bố đã trở thành chủ đề quan trọng hàng đầu trong lĩnh vực an ninh quốc gia của Mỹ. Vì nó, Mỹ đã đầu tư một lượng lớn nhân lực và tài lực. Quốc hội Mỹ thậm chí còn thông qua Luật Yêu nước, mang đến cho chính phủ nước này những quyền lực trước đó chưa từng có. Chi phí mà Mỹ đầu tư cho cuộc chiến chống khủng bố là không nhỏ. Theo CBO, “hoạt động chống khủng bố trong mười năm qua đã tiêu tốn hơn 1,2 nghìn tỷ đôla ngân sách Mỹ”⁶. Đây là số liệu được các nhà phân tích thuộc Cơ quan Điều tra Quốc hội Mỹ đưa ra. (Trong đánh giá chi phí giai đoạn từ 11/09/2001, khi Al-Qaeda thực hiện vụ khủng bố ở New York và Washington, đến ngày 30/09/2010 – tính toán không chỉ các khoản cấp trực tiếp cho hoạt động quân sự ở Iraq và Afghanistan).

⁵ *Khủng bố và chống khủng bố qua lăng kính báo chí*, Nxb. Thông tấn, Hà Nội, 2006, tr. 143.

⁶ *Hoạt động chống khủng bố trong 10 năm qua tiêu tốn 1,2 ngàn tỷ đô la ngân sách Mỹ*, <http://www.baomoi.com/Hoat-dong-chong-khung-bo-trong-10-nam-qua-tieu-ton-12-ngan-ty-do-la-ngan-sach-My/119/5601215.epi>

Đặc biệt, trong năm tài chính 2011, ngân sách Mỹ dự kiến sẽ chi 159 tỷ đôla cho các hoạt động chiến dịch ở Iraq và Afghanistan. Không giống Mỹ, Nga không đặt quá nặng việc chống khủng bố vào vị trí hàng đầu trong chiến lược an ninh quốc gia nên chi phí chi cho hoạt động này ít hơn rất nhiều so với Mỹ.

Điểm khác biệt thứ ba là trong cách thức đối phó với các hoạt động khủng bố của hai nước.

Trong khi các phần tử khủng bố âm mưu tấn công nước Mỹ đến từ bên ngoài lãnh thổ Mỹ thì Nga lại bị tấn công ngay trong lãnh thổ của mình. Với Mỹ, các phần tử khủng bố chính đe dọa trực tiếp đến nền hòa bình và an ninh của nước này chính là Al - Qaeda và phiên quân Taliban. Lãnh thổ hoạt động chủ yếu là tại khu vực Trung Đông và Tây Nam Á. Trong đó, Mỹ đặc biệt chú trọng đến một số nước như: Afghanistan, Iraq, Iran, Pakistan... Mỹ cho rằng khủng bố đến từ các quốc gia này, và mọi chiến lược chống khủng bố của Mỹ đều nhằm vào đó. Bằng cách này hay cách khác, *“dấu chính quyền của Tổng thống Obama đã tỏ rõ đã có một cách tiếp cận khác với chính quyền Bush về các vấn đề Iraq và Afghanistan nhưng trong suốt năm 2009, những cuộc tấn công bằng không quân, lục quân và tên lửa vào các căn cứ của Taliban ở các vùng núi hiểm trở và các khu vực bộ lạc của Pakistan vẫn*

*không hề giảm cường độ”*⁷. Ngoài những hành động quân sự trên với các quốc gia được coi là “nóng bỏng” về khủng bố, hiện nay Mỹ đang đặt mối quan tâm lớn của mình vào các vấn đề ở khu vực Đông Á, đặc biệt là Triều Tiên. Trong khi căng thẳng ở bán đảo Triều Tiên chưa có dấu hiệu hạ nhiệt thì Mỹ cùng với các nước Nhật Bản, Hàn Quốc... đã có những hành động thể hiện quan điểm về vấn đề Triều Tiên. Có thể kể đến như cuộc tập trận Mỹ - Hàn với sự tham gia của siêu hàng không mẫu hạm USS George Washington, cuộc tập trận quy mô lớn của Mỹ - Nhật kéo dài 8 ngày, bắt đầu từ 03/12/2010 *“với sự góp mặt của khoảng 44.000 quân nhân, 60 tàu chiến và 400 máy bay từ cả hai nước, trong vùng biển ngoài khơi các quần đảo phía nam của Nhật, gần với vùng biển của Hàn Quốc và trong biển Nhật Bản”*⁸...

Ngược lại, các phần tử khủng bố tấn công Nga lại ở trong lãnh thổ của Nga. Có câu “trộm ngoài dễ ngăn, trộm nhà khó phòng”. Vì ở trong lãnh thổ Nga, bọn khủng bố có điều kiện thuận lợi, không cần phải kiểm tra khi cấp visa hay nhập cảnh và cũng không cần phải giải quyết vấn đề vận chuyển vũ khí từ bên ngoài vào. So với Mỹ, rõ ràng việc chống khủng bố của Nga có cái khó của

⁷ Xuân Thạch, *Khủng bố đến từ đâu?*, <http://suckhoedoisong.vn/20100412024033983p30c86/khung-bo-den-tu-dau.htm>

⁸ Khánh An, *Căng thẳng trên bán đảo Triều Tiên và những quan điểm chính trị*, <http://quocphonganninh.edu.vn/PrintPreview.aspx?ID=1349>

việc “phòng trộm nhà”. Vì phải đối mặt với “trộm nhà”, Nga không thể áp dụng các biện pháp chống khủng bố giống Mỹ. Chống khủng bố của Nga chủ yếu dựa vào hai biện pháp: vũ trang tiêu diệt để ngắt ngọn và võ về kinh tế để trị gốc. Tuy nhiên, do Nga đất rộng người thưa, đặc biệt ở khu vực Caucasus mật độ dân số thấp cộng thêm địa hình phức tạp thuận tiện cho các phần tử khủng bố ẩn nấp, nên biện pháp vũ trang tiêu diệt không mang lại hiệu quả cao. Bên cạnh đó, do ảnh hưởng của khủng hoảng tài chính thế giới, Nga khó có thể chi những khoản tiền lớn cho khu vực này, và biện pháp võ về kinh tế đương nhiên bị ảnh hưởng lây.

Điểm khác biệt thứ tư là về phạm vi tiến hành các hoạt động quân sự

Mỹ tiến hành chủ yếu ở khu vực Trung Đông và Tây Nam Á. Mỹ đặc biệt chú trọng đến hai nước được coi là trung tâm của chủ nghĩa khủng bố là Iraq và Afghanistan. Điều này được thể hiện thông qua việc Mỹ đầu tư chi phí cho cuộc chiến chống khủng bố. Căn cứ vào dự toán của Bộ Quốc phòng và đề trình ngân sách nhà nước, có thể thấy các con số về chi phí quân sự cho các cuộc chiến ở Iraq và Afghanistan, bao gồm 751 tỷ USD cho Iraq (chiếm khoảng 67% tổng chi phí), 336 tỷ USD cho Afghanistan (chiếm khoảng 30% tổng chi phí)⁹. Ngoài các chiến dịch khủng bố toàn cầu, Mỹ còn thực hiện những “cuộc chiến trong bóng tối”, mở rộng ra

hàng chục các quốc gia từ Trung Đông đến Bắc Phi mà không hề có những tuyên bố chính thức. “*Ngược với các tuyên bố tăng quân “hoành tráng” tại Afghanistan, các chiến dịch quân sự tại Yemen và nhiều quốc gia chưa bao giờ được công bố hoặc chính thức xác nhận. Các quan chức Nhà Trắng và giới tình báo cũng thừa nhận các chiến dịch chống khủng bố không chỉ được thực hiện tại Yemen mà còn diễn ra ở nhiều quốc gia khác như Somalia, Kenya, Marocco, Algeria hay Saudi Arabia*”¹⁰.

Phía Nga có sự khác biệt hoàn toàn về phạm vi so với Mỹ. Những hành động quân sự nổi bật nhất trong cuộc chiến chống khủng bố của Nga là hoạt động quân sự tại các vùng đất ly khai của mình, cụ thể là tại nước Cộng hòa Chechnya. Năm 1994, cuộc xung đột giữa Nga và quân ly khai Chechnya phát triển thành một cuộc chiến tranh. Phía Nga bị tổn thất đáng kể, và chiến tranh kết thúc với một thỏa thuận hòa bình năm 1996 mà qua đó Chechnya được cấp quyền tự trị đáng kể. Chechnya là một nước cộng hòa nhỏ ở phía Nam của Nga đã từ lâu đòi độc lập khỏi Nga. Cư dân Chechnya chủ yếu “*theo đạo Islam, điều này so với nước Nga theo Chính Thống giáo có khác biệt rất lớn về chủng tộc và văn hóa*”¹¹. Tất nhiên, điều này không được Nga chấp nhận, bởi những lý do

⁹ Amy Belasco, *The Cost of Iraq, Afghanistan, and Other Global War on Terror Operations Since 9/11*, CRS Report for Congress, pp. 5.

¹⁰ Chi Hà, *Mỹ mở rộng cuộc chiến chống khủng bố*, <http://www.baodatviet.vn/Home/thegioi/My-mo-rong-cuoc-chien-bi-mat-chong-khung-bo/20108/108168.datviet>

¹¹ Trương Dự, *Putin - sự trỗi dậy của một con người*, Nxb. Từ điển bách khoa, Hà Nội, 2008, tr. 101.

sau: Một là, nếu trao trả độc lập cho Chechnya thì sẽ tạo nên một tiền lệ không tốt, nó sẽ khuyến khích các nước cộng hòa tự trị khác đòi độc lập, đe dọa sự thống nhất của nước Nga; Hai là, việc đó sẽ gây nên bất ổn cho nước Nga ở những khu vực này. Nếu Chechnya được độc lập, Nga sợ rằng chính quyền Chechnya sẽ che chở cho những phần tử bị Nga truy đuổi, vì chỉ cần lọt được vào biên giới của Chechnya là Nga đã không có quyền tự ý xông vào “bắt bớ”; Điều thứ ba, cũng không kém phần quan trọng là, ở Chechnya có rất nhiều tài nguyên mà chủ yếu là dầu mỏ. Ngoài ra nhiều đường ống dẫn dầu từ các nước Trung Á đi đến Nga và các nước châu Âu đều đi ngang qua lãnh thổ của Chechnya. Chính vì thế mà chính quyền Nga, ngay từ thời Tổng thống Yeltsin đã hai lần đưa quân đội và cảnh sát vào nhằm ổn định tình hình ở đây nhưng đều không đạt được những kết quả như ý muốn. Đến thời của Putin, một lần nữa Nga chọn biện pháp quân sự không khoan nhượng và bác bỏ mọi hình thức đàm phán. Tổng thống Nga luôn gọi vấn đề Chechnya là một phần của chiến dịch chống khủng bố toàn cầu, coi nó như cuộc chiến của người Mỹ chống Al - Qaeda. Từ trước tới nay với Nga, những chiến binh Chechnya luôn được xếp vào danh sách khủng bố và chỉ có một biện pháp duy nhất là tấn công tiêu diệt đến cùng, không khoan nhượng hoặc đàm phán. Tuy nhiên, nước Nga lại mâu thuẫn với chính họ khi một mặt coi chiến binh Chechnya là khủng bố, mặt khác lại không hợp tác hay chấp nhận bất cứ sự

giám sát hay hoà giải quốc tế nào, dù là từ Liên hợp quốc cũng như Tổ chức An ninh và Hợp tác Châu Âu. Họ luôn tuyên bố đây là việc riêng của họ, và tỏ ra không hài lòng khi bị quốc tế chỉ trích vì những vi phạm nhân quyền ở Chechnya. Có thể thấy rằng, Nga vừa muốn được coi như họ đang giải quyết một vấn đề quốc tế, lại vừa muốn thế giới quan tâm càng ít càng tốt về Chechnya, nhất là trước các cáo buộc quân Nga vi phạm nhân quyền tại đây. Ngày 16/04/2009, Ủy ban Chống khủng bố Quốc gia Nga đã tuyên bố ngừng chiến dịch chống khủng bố kéo dài 10 năm tại nước Cộng hòa Chechnya¹². Tuy nhiên, sau một thời gian tương đối lắng dịu, Nga đã phải tiếp tục hứng chịu những làn sóng tấn công khủng bố mới. Sự trở lại của khủng bố trong năm 2010 cho thấy, cuộc chiến chống khủng bố của Nga sẽ còn khá lâu mới có hồi kết và nhiệm vụ phía trước vẫn còn rất nặng nề. Vấn đề Chechnya đã trở thành một thứ tâm bệnh khó chữa đối với Nga. Có thể thấy rõ, trong giải quyết vấn đề Chechnya, Nga không phải đang đứng trước sự lựa chọn mà là không có sự lựa chọn nào khác đối với chủ nghĩa khủng bố.¹³ Mặt khác cần thấy rằng khủng bố cũng không thể bị diệt trừ tận gốc chừng nào tình hình kinh tế ở những khu vực bất ổn đó chưa được cải thiện.

¹² An Khanh, *Chùm ảnh hoạt động của quân đội Nga tại Chechnya*, http://www.tin247.com/chum_anh_hoat_dong_cua_q_uan_doi_nga_tai_chechnya-2-21413386.html

¹³ Trương Dự, *Putin - sự trở dậy của một con người*, Nxb. Từ điển bách khoa, Hà Nội, 2008, tr. 203.

Điểm khác biệt thứ năm là những khác biệt về lợi ích cũng như quan điểm của mỗi nước trong các hành động chống khủng bố.

Do chưa đi đến thống nhất về mặt quan điểm trên một số vấn đề về chống khủng bố, nên đôi khi những hành động của Nga bị Mỹ và các phương tiện truyền thông của Mỹ và phương Tây lên án. Phía Mỹ và một số nước phương Tây thường phê phán hành động quân sự của Nga tại Chechnya, họ cho rằng: *“Chiến tranh không giúp gì cho hoạt động chống khủng bố, nó chỉ có thể làm cho hoạt động khủng bố càng hoành hành hơn”*. Ngược lại về phía Nga, cả Yeltsin và Putin đều mạnh mẽ đáp trả những chỉ trích của các nước phương Tây. Một mặt Nga tấn công và tiêu diệt không nương tay lực lượng vũ trang *“Chechnya độc lập”* và *phân tử khủng bố, một mặt độ sức không khoan nhượng đối với Mỹ và phương Tây*¹⁴. Nga thường tỏ ra không hài lòng khi bị Mỹ và quốc tế chỉ trích vì những vi phạm nhân quyền ở Chechnya và tuyên bố đó là việc riêng của mình và quyết định không hợp tác với Liên hợp quốc cũng như Tổ chức An ninh và Hợp tác Châu Âu. Và như để “đáp trả”, chống lại những cáo buộc của Mỹ và các cơ quan truyền thông của Mỹ, việc tiến hành các hội nghị đã được Nga sử dụng triệt để để thực hiện “ý đồ” đó. Cụ thể, năm 2004, Tổ chức Hiệp ước An ninh Tập thể (CSTO)¹⁵ đã thành lập “Diễn

đàn Truyền thông quốc tế về Chống khủng bố”. Diễn đàn đã được người đứng đầu CSTO Nikolai Bordyuzha sử dụng trong năm 2006 để tuyên bố rằng: Các chiến dịch thông tin chống lại Belarus của các phương tiện truyền thông phương Tây là một ví dụ về sự xâm phạm vào công việc nội bộ của đất nước và mục tiêu quan trọng của Diễn đàn là ngăn chặn quá trình phá hoại đó. Thêm một ví dụ khác, ngày 31/03/2006 ở New Delhi, Ấn Độ, Trung tâm Khoa học và Văn hóa Nga đã tổ chức một hội nghị với sự tham dự của Alexander Mashkin (Phó giám đốc Cơ quan Chống khủng bố của FSB) và Vyacheslav Trubnikov (Đại sứ của Nga tại Ấn Độ). Hội nghị đã được sử dụng để cáo buộc tình báo phương Tây về “tiêu chuẩn kép - double standards” trong cuộc chiến chống khủng bố¹⁶. Tuy nhiên, khi cần Nga cũng có những động thái nhằm lôi kéo sự ủng hộ của Mỹ và phương Tây. Cụ thể, việc Nga lập ra một cục trong FSB - Cục Chỉ đạo về Đấu tranh Chống chủ nghĩa khủng bố quốc tế (UBMT FSB)¹⁷ và việc Phó giám đốc FSB trở thành đại diện đặc biệt của Tổng

---

và Tajikistan. Tại Tashkent ngày 7 tháng 10 năm 2002, Tổng thống các nước nói trên đã kí Hiến chương thành lập tổ chức này.

¹⁶ Agentura.Ru, *FSB's approach to international cooperation*, http://www.agentura.ru/english/dossier/fsb/international_cooperation/

¹⁷ Sergey G. Vasin, *Efforts of Russian Ministries in Implementing Measures to Prevent Acts of Terrorism*, pp. 104, đăng trên http://www.nap.edu/openbook.php?record_id=11698&page=104

¹⁴ Trương Dự, sđd, tr.178-179.

¹⁵ Tổ chức Hiệp ước An ninh Tập thể (tiếng Nga: Организация Договора о Коллективной Безопасности) là một liên minh quân sự giữa các nước Armenia, Belarus, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Nga

thông về chống khủng bố quốc tế¹⁸, dường như được đưa ra chủ yếu là để có được sự đồng ý của phương Tây đối với vấn đề dẫn độ những phần tử khủng bố Chechnya đang thường trú tại các nước phương Tây – điều này thể hiện rõ sự tính toán lợi ích của Nga trong việc giải quyết vấn đề Chechnya.

Tóm lại, chủ nghĩa khủng bố và cuộc chiến chống chủ nghĩa khủng bố của nước Mỹ và Nga trong những năm đầu của thế kỉ XXI đã, đang và vẫn sẽ là chủ đề thảo luận quan trọng trong giới nghiên cứu trên thế giới và đặc biệt là giới nghiên cứu chính trị học. Trong cuộc chiến chống lại chủ nghĩa khủng bố trên thế giới nổi lên vai trò của hai quốc gia là Mỹ và Nga. Hai nước này đã và đang tiến hành cuộc chiến chống chủ nghĩa khủng bố với những mục đích của riêng họ. Trong đó, có thể thấy quan điểm chống khủng bố của Nga có phần khác so với Mỹ: khủng bố ở Nga là khủng bố mang màu sắc sắc tộc tôn giáo. Đây là một mối đe dọa lớn đối với nền an ninh của Nga. Việc chống khủng bố ở Nga chủ yếu là chống lại sự ly khai dân tộc ở Chechnya và Dagestan. Chính quyền Nga đã có những biện pháp mạnh mẽ và cứng rắn hơn so với trước nhằm tiêu diệt các lực lượng và các âm mưu khủng bố. Cuộc chiến chống khủng bố tại Nga có nhiều vấn đề trong quan hệ quốc tế. Tuy hành động của Nga luôn mang quan điểm phục vụ cho

lợi ích an ninh quốc gia nhưng nó luôn vấp phải những rào cản trong nguyên tắc quốc tế như việc sử dụng vũ lực. Phía Nga có vẻ như đặt mình vào hàng ngũ đồng minh của Mỹ và Tây Âu trong cuộc chiến chống lại Al - Qaeda và đồng thời Nga cũng yêu cầu những nước kia hợp tác trong việc tiêu trừ phiến loạn tại Chechnya. Trong khi đó, khủng bố ở Mỹ luôn là các mối đe dọa từ bên ngoài lãnh thổ xâm nhập vào, ảnh hưởng trực tiếp đến an ninh quốc gia. Vì vậy, Mỹ phải áp dụng những biện pháp quân sự cứng rắn, những hoạt động ngoại giao quyết liệt nhằm tiêu diệt “tận gốc” các tổ chức khủng bố. Tuy nhiên, để hạn chế một cách tối đa những mầm mống khủng bố, “*thay vì tăng quân, Hoa Kỳ cần một chiến lược ngoại giao trong toàn khu vực nhằm thay thế đội quân chiếm đóng của Tổ chức Hiệp ước Bắc Đại Tây Dương (NATO) do Mỹ lãnh đạo bằng một liên minh đa quốc gia giúp đem lại một cơ chế phân chia quyền hành và một cơ cấu chính quyền mới. Guồng máy nhà nước sẽ bao gồm nhiều phần tử Taliban ôn hòa đã từ bỏ Al- Qaeda và các tổ chức khủng bố khác và giúp thực thi các biện pháp chấm dứt bạo lực.*”¹⁹

¹⁸ Anatoly Safonov, cựu Phó giám đốc đầu tiên của FSB, được bổ nhiệm làm đại diện đặc biệt của Tổng thống Liên bang Nga về hợp tác quốc tế trong cuộc chiến chống khủng bố và tội phạm có tổ chức xuyên quốc gia.

¹⁹ Nguyễn Trường, *Thế giới thời hậu Chiến tranh Lạnh*, Nxb. Tri thức, Hà Nội, 2010, tr.538.